

Egenkontrollprogram för tobaksförsäljning

enligt 12 c § tobakslagen (1993:581)

Värt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja tobaksvaror till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med bestämmelserna i tobakslagen (1993:581). Du ska dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är du som näringsidkare som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör innehålla försäljningsställets rutiner för att kontrollera ålder, marknadsföring och märkning av tobaksvaror.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid en tillsynskontakt. När du anmäler försäljning av tobaksvaror till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Gatuadress	
Postnummer och postort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/personnummer
--	----------------------------------

Information om åldersgränsen

För att informera om åldersgränsen ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället.

På vilket sätt informerar ni kunderna om att ni inte får sälja eller lämna ut tobaksvaror till någon som är under 18 år?

☐ Skyltar/dekaler
☐ Muntligen i kassan
☐ Informationsblad
☐ Annat:

Skylden ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar eller dekaler placerade på försäljningsstället?

☐ Vid kassan
☐ På entrédörren
☐ På skyltfönster
☐ På prislista
☐ Annat:

Rutiner för ålderskontroll

När du säljer tobak ska du vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Om du är tveksam ska du begära legitimation. Ett riktmärke kan vara att alltid begära legitimation om kunden ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte kan bevisa att den fyllt 18 år får tobaksvaran inte säljas eller lämnas ut på annat sätt.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

☐ Vid tveksamhet om kundens ålder efterfrågas legitimation.
☐ Kundens ålder kontrolleras via födelsedata på legitimationen.
☐ En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
☐ Personalen rekommenderas att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under ____år.
☐ Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år, så nekas köp.
☐ Om kunden inte visar legitimation på begäran, så nekas köp.
☐ Om personalen misstänker att en tobaksvara är avsedd för någon som är under 18 år, så nekas köp.
☐ Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
☐ Annat:

Tobak får inte säljas vid misstanke om langning. Att langa betyder att en person *över* 18 år köper till en person som är *under* 18 år. Att langa är inte tillåtet eftersom personer under 18 år inte får köpa tobak, varken på egen hand eller med hjälp av någon annan. Langning kan många gånger vara svår att upptäcka.

Hur gör ni i butiken när ni misstänker langning?

--

Alla tobaksvaror som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, Internet eller liknande.

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

--

**Har ni någon rutin för att kontrollera att cigaretter inte säljs lösa (styckevis)?
I så fall, vilken?**

**Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat,
postorder, Internet eller liknande?**

- Ej aktuellt.
- Poletter eller liknande till automat säljs i kassan med ålderskontroll.
- Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt. Beskriv hur personalen har uppsikt över tobaksautomaten nedan.
- Ålderskontroll vid köp på Internet görs via bankkort eller liknande.
- Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
- Försändelser via post innehåller uppgifter om att tobaksvaran inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.
- Annat:

Riskbedömning och särskilt stöd

Finns det situationer då det är problematiskt att följa bestämmelserna om åldersgränsen?

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om köparen inte kan visa eller inte vill lämna legitimation?

Krav på hälsovarningar m.m.

Har ni någon rutin för att kontrollera att tobaksvarorna som tillhandahålls är korrekt märkta? I så fall, vilken?

Värt att veta om beskattning av tobaksvaror

Tobaksskatt ska vara betald för tobaksvaror. Detta regleras i lagen (1994:1563) om tobaksskatt. Den som innehar obeskattade tobaksvaror kan bli skyldig att betala tobaksskatt. Därför är det viktigt att ni även har rutiner för att kontrollera att de tobaksvaror som ni tillhandahåller är beskattade i Sverige. För mer information, kontakta Skatteverket på telefon 0771-567 567.

Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksvaror inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla tobaksvarorna till försäljning och genom kommersiella meddelanden i tobaksvarornas närhet. Meddelandena får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmåna till bruk av tobak.

Har ni någon rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten? I så fall, vilken?

Stöd och utbildning av personal

En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa tobakslagen och anslutande föreskrifter. En nyanställd ska få information om detta när de påbörjar sin anställning samt förstå varför reglerna finns.

På vilket sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

- Personalmöte
- Informationsblad
- Intern utbildning
- Extern utbildning
- Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

- Vid nyanställning.
- Minst en gång per år.
- Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information & utbildning till personalen (se bilaga 2).
- Annat:

införstådd med lagen och ha möjlighet att vägra sälja tobak till minderåriga. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år.

Vilket särskilt stöd ger ni till personal under 18 år för att hantera sådana situationer?

--

Personuppgiftslagen (1998:204)

Enligt personuppgiftslagen får register upprättas om det är nödvändigt för att arbetsuppgifter i samband med myndighetsutövning ska kunna utföras. Dina uppgifter kommer att finnas i ett dataregister för att kommunen ska kunna fullgöra sitt tillsynsansvar.

Övriga uppgifter

Ort och datum
Underskrift (behörig firmatecknare)
Namnförtydligande
Datum när kopia av egenkontrollprogrammet har lämnats till kommunen.

Berörda myndigheter

Folkhälsomyndigheten är central tillsynsmyndighet för frågor kring ålderskontroll och hälsovarningar.

Konsumentverket är central tillsynsmyndighet för frågor kring marknadsföring. *Skatteverket* ansvarar för frågor kring beskattning. I vissa fall är dock *Tullverket* beskattningsmyndighet. *Tullverket* ansvarar bl.a. också för kontroll av åldersgräns vid införsel från EU-land och import från ett tredje land. *Länsstyrelsen* ansvarar regionalt inom länet för samordning och viss tillsyn. *Kommunen* och *polisen* ansvarar lokalt för omedelbar tillsyn över handeln med tobaksvaror. *Polisens* primära uppgift är att ingripa mot brott som har begåtts, medan *kommunens* uppgift är framåtsyftande och ska säkerställa att regelsystemet följs i framtiden.

Utdrag ur tobakslagen (1993:581)

12 c §

En näringsidkare får inte tillhandahålla tobaksvaror för försäljning till konsumenter utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske.

Näringsidkaren ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan enligt första stycket ska näringsidkaren foga egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens tillsyn. Om uppgifterna ändras ska det anmälas till kommunen utan dröjsmål.

Mer information

För mer information om tobakslagen (1993: 581) och angränsande lagstiftning, se kommunens eller länsstyrelsens webbplats samt följande webbplatser: Folkhälsomyndigheten www.folkhalsomyndigheten.se, Konsumentverket www.konsumentverket.se, Tullverket www.tullverket.se, Skatteverket www.skatteverket.se och Polisen www.polisen.se.

